

ครูประสม สุสุทธิ (ครูศิลปินของแผ่นดิน ปี 2553)

“หัตถกรรมแทงหยวก” จังหวัดเพชรบุรี

ครูประสม สุสุทธิ เกิดและเติบโตในตระกูลช่างพื้นบ้านเมืองเพชร ที่สืบทอดงานช่างมาหลายชั่วอายุคน ทั้งช่างเหล็ก ช่างเขียน ช่างปั้น และช่างปูน จึงได้คลุกคลีกับงานช่างหลากหลายแขนงมาแต่วัยเด็ก และเริ่มสนใจงานแทงหยวกตั้งแต่อายุ 7 ปี โดยเรียนรู้จากพระสงฆ์ช่างแทงหยวกสมัยเป็นเด็กวัด แต่วิชาที่เล่าเรียนมาโดยตรงกลับเป็นประกาศนียบัตรการบัญชีชั้นสูง รุ่น 1 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง หลังจากสำเร็จการศึกษาครูประสมเริ่มทำงานเป็นช่างเขียนธนบัตร และเป็นครูสอนศิลปะที่โรงเรียนคณาภิบาล ราว 18 ปี จึงลาออกมาประกอบอาชีพช่างศิลป์อิสระ โดยเฉพาะงานลายเส้น

ครูประสม มาทำงานแทงหยวกอย่างจริงจังเมื่ออายุ 50 ปี ด้วยงานแทงหยวกเป็นงานหัตถกรรมพื้นบ้านที่ใช้หยวกหรือกาบกล้วยมาฉลุเป็นลวดลายเพื่อนำไปใช้ประกอบพระเมรุ บุชบก หรือเบญจา เป็นงานวิจิตรที่ต้องอาศัยความชำนาญเรื่องลายไทย การผูกลาย ความแม่นยำ และวัสดุหลัก คือ ตันกล้วยตานีที่เป็นหนุ่มสาว ยังไม่ออกเครือ เพราะกาบจะรัดแน่น เหนียว ร่องน้ำละเอียด ทำให้อุ้มน้ำได้มาก มีลำต้นตรง ขนาดเท่ากัน กาบเนียนขาวสะอาด และมีดแทงหยวกต้องคม เพราะการแทงหยวกเป็นงานที่สร้างสรรค์ขึ้นบนวัสดุธรรมชาติ คือ ตันกล้วยที่ตัดมาสดๆ ที่ไม่สามารถร่างแบบขึ้นก่อนได้ ลวดลายส่วนใหญ่จะเป็นการอนุรักษ์ลวดลายโบราณทั้งหมด และมีการประยุกต์สร้างลายขึ้นใหม่จากลายปูนปั้น คือ ลายกระจังราว กระจังปฏิญาณ กระจังใบเทศ ลายสาหร่ายข้างเสา เป็นต้น ด้วยความสามารถในการนำศิลปะลายไทยมาประยุกต์ใช้กับการแทงหยวก ทำให้ครูประสมมีชื่อเสียงไปทั่วประเทศ และได้ถวายงานแทงหยวกประดับตกแต่งพระจิตกาธานในงานพระราชพิธีพระราชทานเพลิงพระศพ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี รวมทั้งเคยถวายงานการแทงหยวกตกแต่งพระจิตกาธานในงานพระราชพิธีพระราชทานเพลิงพระศพ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ ณ พระเมรุมณฑลพิธีท้องสนามหลวง นับเป็นเกียรติประวัติอันสูงสุด

ภายหลังเห็นว่า

ศิลปะการแทงหยวกใกล้จะหมดไป ครูประสมจึงได้รวมทีมช่างเด็กวัดรุ่นเดียวกันออกเผยแพร่ในสถานที่ต่าง ๆ และได้เป็นครูภูมิปัญญาไทยถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียนวิทยาลัยในวังชาย ในขณะเดียวกันลูกทั้งแปดคนได้นำเอาศิลปะแขนงนี้ไปสอดแทรกในบทเรียนทำให้เป็นที่สนใจ ครูประสมจึงได้รับยกย่องให้เป็นบุคคลดีเด่นด้านศิลปวัฒนธรรม สาขาทัศนศิลป์ในปี 2537 และได้รับปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาคหกรรมศาสตร์ เพื่อพัฒนาชุมชน ศิลปะการแทงหยวก จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง ปี 2552 และได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ (องค์การมหาชน) ให้เป็นครูศิลป์ของแผ่นดิน ปี พ.ศ. 2553 ถึงแม้วันนี้ครูประสม สุขสุทธิ ได้เสียชีวิตแล้ว แต่อย่างไรก็ตามทายาทของครูประสม คือ “วีริยะ สุขสุทธิ” ทายาทช่างศิลป์หัตถกรรม ปี 2557 ได้เป็นตัวแทนสืบทอดศิลปะการแทงหยวก ซึ่งเป็นมรดกตกทอดของตระกูลสู่ชนรุ่นหลังให้ได้เห็นคุณค่างานหัตถกรรมแขนงนี้